

Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра загальної та практичної психології
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
Спільна наукова лабораторія психології навчання Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка та Інституту психології
імені Г.С. Костюка НАПН України
Кафедра психології Херсонського державного університету (Україна)
Кафедра соціальної педагогіки Інституту педагогіки
Жешівського університету (м. Жешів, Республіка Польща)
Академія імені Яна Длугоша в Ченстохові
(м. Ченстохова, Республіка Польща)
Кафедра психології, Брестський державний університет
імені О.С.Пушкіна (м. Брест, Республіка Білорусь)
Кафедра психології, Білоруський державний університет
(м. Мінськ, Республіка Білорусь)



**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ:
ПЕРСПЕКТИВНІ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

**МАТЕРІАЛИ
VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
17 ЛИСТОПАДА 2021 РОКУ**

**Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Ченстохова –
Брест – Мінськ, 2021**

Рецензенти:

І.В. Ващенко – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

Н.В. Билінська – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології, Брестський державний університет імені О.С. Пушкіна, м. Брест, Республіка Білорусь

У. Груца-Мьонсік – доктор педагогічних наук, Жешівський університет, м. Жешів, Республіка Польща

Міжнародна редакційна колегія:

С.Д. Максименко, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор, директор Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Україна (головний науковий редактор); **Л.А. Онуфрієва**, доктор психологічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна (головний редактор); **Аркадіуш Мажец**, професор, доктор габілітований, Академія імені Яна Длугоша в Ченстохові, Республіка Польща (заступник головного редактора); **Марек Палюх**, професор надзвичайний, доктор габілітований гуманітарних наук, Інститут педагогіки, Жешівський університет, Республіка Польща (заступник головного редактора); **Беата Анна Пехота**, доктор гуманітарних наук, м. Кросно (Республіка Польща) (заступник головного редактора); **І.О. Фурманов**, доктор психологічних наук, професор, Республіка Білорусь; **О.І. Медведська**, кандидат психологічних наук, доцент, Брестський державний університет імені О.С. Пушкіна, Республіка Білорусь; **В.І. Шебанова**, доктор психологічних наук, професор, Херсонський державний університет, Україна; **Н.І. Тавровецька**, кандидат психологічних наук, доцент, Херсонський державний університет, Україна; **В.І. Співак**, кандидат психологічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна; **Л.М. Воєвідко**, кандидат педагогічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна; **І.Л. Рудзевич**, кандидат психологічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна; **О.В. Гудима**, кандидат психологічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна; **О.М. Чайковська**, кандидат психологічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна; **Р.Т. Сімко**, кандидат психологічних наук, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна; **Д.І. Куриця**, кандидат психологічних наук, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна (відповідальний секретар).

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 13 від 28 жовтня 2021 р.)*

А43 Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 17 листопада 2021 р. / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 140 с. Англ., укр., рос., пол.

У матеріалах VII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців» окреслено актуальні проблеми сучасної психології, розкрито теоретико-методологічні та практичні підходи щодо розвитку і життєдіяльності особистості; подано результати емпіричних досліджень.

Матеріали учасників конференції адресуються фахівцям та усім, хто цікавиться сучасним станом розвитку психологічної науки.

ЗМІСТ

Максименко С.Д., Максименко К.С.

Генетико-психологічний погляд на особистість 7

Antiukhova Nataliia, Onufriieva Liana

Learners' Creativity Development in Group Activity 11

Білоус Ю.Л.

Психологічний аналіз конкурентоспроможності особистості як суб'єкта навчальної діяльності 15

Бушинська А.В.

Вплив меритократії на психологічне обґрунтування нерівності та стан психічного здоров'я серед представників постіндустріального суспільства 18

Ващенко І.В., Коротченко О.О.

Психологічні засоби активізації професійної самоефективності військовослужбовця-контрактника 21

Воєвідко Л.М.

Методика музичного навчання в закладах освіти як освітня компонента підготовки здобувачів другого магістерського рівня вищої освіти 26

Гаврилович А.А.

К проблеме межличностных отношений в спортивной деятельности 28

Геккієва Ф.А.

Аналіз взаємозв'язку обсесивно-компульсивного розладу та навчальної успішності студента 31

Hlavinska Elina

Psychological ways of building democratic relationships between parents and children 35

4. Federici A., Summerfeldt L. J., Harrington J. L., McCabe R. E., Purdon C. L., Rowa K., Antony M. M. Consistency between self-report and clinician-administered versions of the Yale-Brown Obsessive-Compulsive Scale. (англ.) // Journal Of Anxiety Disorders. – 2010. – October (vol. 24, no. 7). P. 729–733.

5. National Institutes of Mental Health. URL: <https://www.nimh.nih.gov/health/statistics/what-is-prevalence> (Дата звернення: 08.09.2021).

Elina Hlavinska

Postgraduate student of Rivne State University of the Humanities,
Rivne, Ukraine

PSYCHOLOGICAL WAYS OF BUILDING DEMOCRATIC RELATIONSHIPS BETWEEN PARENTS AND CHILDREN

Scientists who belong to the Humanistic Psychological field, speak of unconditional love for the child by the parents. For example, Yu.B.Gippenreiter (1996) argues that the humanistic scientific paradigm is manifested primarily by understanding of the parents of their child, his/her needs, knowledge of the laws of growth and the development of the individual. The basis of the psychological and pedagogical model of group activity with parents, proposed by Yu.B.Gippenreiter (1996), in our opinion, showed the value of the presented material in the texts of this scientist. It is not only to educate parents, but also to teach them ways to communicate properly with the child. At the same time it is not necessary to criticize the child if for something does not turn out, and it is necessary to be tolerant according to the mistakes. Parents need to understand that at any age there is a range of things for any child that he/she can handle. As a result of the fact that the child is developed, his/her personal qualities are formed. The range of tasks is available to the child he/she would also expand, and the child begins to perform these tasks on their own. And even if the child did not do certain things, he/she explains the algorithm for the implementation from one task to another. In other words, tomorrow the child will do for himself/herself what he/she have done today with his/her parents (or with one of the parents), and precisely because it was “with his/her parents”. This psychological mechanism is based on the understanding of the law of the zone of the child’s immediate development.

We share the opinion of Yu.B.Gippenreiter (1996) that in the process of communication with the child the main prerequisite for successful interaction is a friendly tone. You should not take a position «to be over the child»;

children are the most sensitive to the latter, and as a rule they always rebel against it. That's why when children begin to resist their parents, disagree with the obvious points, challenge the «indisputable» of the person. Adults, of course, need to remember that maintaining a position of "equal" is a very important point in communicating with a child. The reasons for difficulties in communicating with a child are often «hidden» in the sphere of his/her feelings. Then using practical actions means to show, to teach, to guide – it will not help the child. In such cases, the best way out of this situation is to use a psychotherapeutic technique of active listening. Active listening to a child means «returning» to him/her in conversation what the child has already told us, and, at the same time, – to empathize with the child's feelings.

We also believe that it is equally important that parental attitudes do not conflict with the child's most important needs. Therefore, great attention in our research would be paid to the problems of discipline and punishment. Punishing a child would be more appropriate to deprive him/her of certain pleasant things than to harm the child. The tone in which demands or prohibitions are communicated should be friendly and reasoned rather than authoritative ones. If a child is punished for a certain act, it is not allowed to criticize the child's personality. In order to establish discipline, it is necessary, first of all, in the process of communicating with the child to take into account his/her emotions and feelings, interests and needs. At the same time, no criticism can be allowed against the child. Thus, we have the aim to build a truly democratic relationships between parents and children, which will be based on a humanistic approach to man as a person, a subject of the activity and communicative interaction.

Fundamental significance for our research is also the ideas of V. Satyr (1992), who wrote: «I believe that everyone can find the best ways to build their lives. The best ways to live and interact with loved ones in the family should become commonplace and commonplace for all people on the Earth. If this happens, each of us will make the most significant contribution for building up a stronger and more perfect society. At the end, every perfect and harmonious family helps each of us to live, because the world on our planet begins at home».

V. Satyr (1992) believes that a family can become harmonious in the full sense of the word if its members answer the following important questions: «How can adults contribute to the development of children? How can children contribute to the development of adults? How does one person help another?» With the aim really to achieve harmony in the family, you need constantly to change and rebuild the latter, and this is possible only in the family is an open system. An open system is characterized by the fact that among its members:

- there is a fairly high self-esteem;

- a communication is direct, frank, clear, adequate, such that in the most degree will contribute to personal development and growth;
- the rules under which an open system exists are quite transparent, honest, modern, humane, and they will change when it is necessary;
- the discussion of problems and issues in the paradigm of an open system is always free and equal process;
- the result of actions and judgments of people in open systems is based on a real state of affairs.

V. Satyr (1992) distinguishes two dominant types of families: mature and problem families. Mature families are distinguished by the fact that their members establish harmonious relationships with each other. In mature families, each member feels like a full-fledged person: a loved one, highly valued by others, needed to be in the company of people. Such a family facilitates the easy relationships of its members with each other; members of this family, as a rule, have a humorous attitude to life, can laugh and joke, boldly solve problems that are arisen. Children (and even babies) in such families look direct and friendly, and all other members of the family treat them with great respect as full-fledged individuals. People in such families are happy to communicate with each other, openly express their feelings, regardless of age. Mature family members feel so at ease with each other that they are not ashamed to talk about their feelings, even if it is frustration, fear, pain, anger. Any criticism is perceived by family members very positively, as it is a joke or praise. A mature family is able to plan their lives productively and in a coordinated manner, but if certain points in the plans are disrupted, family members can accept and appreciate these changes quite calmly. Mature family members are able to respond to various life situations without panic. Parents feel like leaders who inspire different activities, not authoritarian leaders. They see their task in teaching children to find a way out of any situation. At the same time, parents are ready to inform their children of both negative and positive assessments of the actions of the latter, they are ready to be upset, angry, irritated in the same way as to be happy.

In troubled families, where a disharmonious style of communication prevails, the opposite happens: parents urge children not to offend or upset each other, and they themselves complain about their behavior or beat them for not saying «please» or rudely responded to comments. Such families try to focus all their energy on a hopeless attempt to live in such a way that they have no problems at all. But as a result of the fact that these problems still arise, they usually pose a significant obstacle to the full perception of their lives. Disadvantaged families give birth to disadvantaged children with low self-esteem, which drives them to crime, mental illness, alcoholism, drug addiction, poverty and other social problems. In particular, V. Satyr (1992) emphasizes: «If we make every effort to make the family a place where a

person can receive a certain humanistic upbringing, we will ensure a safer and more human world around us. The family can become a place of formation of real people. When each of us understands this discovery, then each of us will become unique and will behave uniquely».

We think that well-being in a person's life largely depends on the self-esteem formed in the child at the first years of life. Sharing this opinion, V. Satyr (1992) believes that a person whose self-esteem is quite high, creates an atmosphere of honesty, responsibility, compassion, love. Such a person feels himself/herself important and needed. He/she realizes that the world is getting better than it was before. Such a person fully trusts himself/herself, but in difficult moments, as a rule, it is able to ask for help from the side of others. Only by feeling the value of one's personality it is able to see, to accept and to respect the great value of other people.

According to V. Satyr (1992), the child's self-esteem is formed, first of all, in the family. The child is forced to focus on the experience of others, on those assessments that characterize him/her as a person. For the first five or six years, each child develops their self-esteem almost exclusively on the basis of the information they receive in the family. Then the child goes to school, and his/her development begins to be influenced by other psychological and social factors. However, the role of the family remains quite important. External factors, as a rule, cause high or low self-esteem. In such a way if the child is self-confident, he/she is easier to overcome failures at school; a child with low self-esteem has doubts, even one small failure for him/her is enough to offset all previous successes. Every word, facial expression, gesture, intonation, timbre and volume of voice, touch, actions of parents, etc. contain messages about the self-worth of the child's personality. The feeling of self-worth can be formed only in such an atmosphere, where any individual differences are accepted as personally significant ones, when love is expressed openly, and mistakes act as determinants, which face the child to gain new experience, to open and trusting communication, to become rigid, stable models, thanks to which personal responsibility and honesty of each person are an integral part of their relationships. If children are not treated as unique individuals from their birth, they are likely to develop habits that will make them difficult to communicate with children. After all, under such conditions children will respond to everything that happens in accordance with accepted stereotypes in the society, and the reason for this is often low self-esteem.

Literature

1. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Москва : Масс-Медиа, 1996. 336 с.
2. Сатир В. Как строить себя и свою семью. Москва: Педагогика Пресс, 1992. 192 с.